

Sicole

Sujets enondés pa les scolîs

Diftongaedje avou w

payis d' Oufalijhe : do *pin* / do *pan* ; one *samin.ne* ; *dimin* ; on *mêsse* ; one *pêre di solés* ; (*magnî*)

payis d' Torebâÿ : do *pwin*, one *samwin.ne* ; *dëmwin* ; on *mêsse*, one *pêre di solés* ; *mindjî* (*mougnî*)

payis d' Bive-Libin : dou *pwin*, ène *sumwin.ne*, *dumwin*, in *mwêsse*, ène *pwêre du solés* ; *mwindjî* (*mougner*)

rifondou walon : do *pwin*, ene *samwinne*, on *mwaisse*, ene *pwaire* di solés, *mindjî* / *magnî*

C' est l' Ârdene nonnrece (payis d' ersè) et l' Bote do Hinnot (Cerfontinne, Djanmioû) k' ont l' pus d' diftongaedjes avou w ; bråmint did zels ont stî ritnous e rfondou walon.

Beas mots cnoxhous des scolîs :

Alfred : on **xho** (*cho*, *ho*) = grin

Leyon : **mastele** = biscote

Huguette : **tchirlikete** : pitite peme nén crexhowe = **tchikete** (Mady)

Gui, André, Huguete : **matons** = bokets d' laecea aglumyî dins l' pé d' ene vatche k' a del mamite.

Eciclopedeye :

Comintâres des desséns da Huguette

Li ri d' Bive a deus sourdants, onk ki vént d' Belfontaine. I passe inte Bive et Graide. Ciddé, li ptit pont metou nén lon do tchmin d' fier ; å fond, ene bressene (di ç' tins la).

Les olynnes d' asteure serént å fond a hintche.

Li ri d' Bive egolene dins l' Almaxhe, ki s' tape e l' Aiwe di Lesse dize Dâvdisse.

L' ôtel di Bive, « lomé ôtel des Årdenes » (diviè 1925), pu « ôtel Alambra ». A divnou on dansigne (« li Strî »), pu ene farmaçreye. Les priyîs âs tchesteas (asteure l' Aisse del tuzance) î vént dandjreus lodjî.

Ene tchesse al nûte [*meute*] di tchéns e 1922. Les bastimints dins l' fond, c' esteut l' cinse do tchestea. I gn aveut dpus d' céncwante tchéns, et ça flairéve cwand on passéve dilé l' tchini [*chenil*]. Foto di 1922. Il ont tchessî insi inte les deus gueres, et co ene miete après l' guere di 40, mins il avént des rujhes po moenner l' nûte di tchéns do tchestea âs bwès.

Voye di Wâji a Bive. Li mājhon a droete, c' est l' cene da Huguette ; ci n' est nén on curé k' est a l' ouxh, mins s' grand-mame.

Li prumire grosse mājhon a hintche, c' est la k' Mady a vnou å monde. Elle a stî broûlêye pa les Almands e 1944 paski s' pere esteut dins l' maki (il î a stî touwé).

Li pont d' aresse, sol voye do rond pont d' Bive eviè Graide (*rue du point d'arrêt*). Li lene Dinant-Bietris åreut stî basteye diviè 1870. On prindeut les tikets dins l' guerite a hintche. Pu, dins l' trén. Li pont d' aresse di Bive a stî supprimé avou l' govienmint la k' Herman Decroo esteut minisse des transpôrts (anêyes 1980).

Belès-letes : sicrijheuse e walon

Claudine Mahy

Claudine Mahy a skepyî li 29 di djun 1937. Elle a morou li 11 di decimbe 2017.

C' esteut ene tchanteuse e walon, ki fjheut totes ses tchansons leye-minme.

Dispu si stroete plake «Mémé Loubârd», elle esteut spotêye insi.

Ele djâzéve voltî walon avou les waloneus (çou k' est foirt râle emey les tchanteus e walon).

Di s' mestî, elle a stî tchâfresse di camion (li prumire feme del Beldjike a fé çoula); pu boledjresse; pu adon, fé dins les mousmints, purade so les martchîs.

Dj' a fwin

I. Cwand å matén por mi ddjuner, / Avou mi ptite djate di cafè / S' i gn a sol tâve el paket d' biscotes, / C' est assez po k' dji m' mete e rote / Vla mi ome ki dit ki dji groxhi; / Portant dj' fwai redjime po maigri / Adon, pou rovyî ki dj' a fwin / Dji reve d' ene boune tâte å côrin.

Resploe.

Dj' a fwin, dj' a fwin, dj' a fwin / Ki dj' vôreu bén mindjî / ene boune coxhe di lapén ! / Dj' a fwin, dj' a fwin, dj' a fwin / Ene boune djote ås poreas / Avou ene coislete di pourcea / Dj' a fwin, dj' a fwin, dj' a fwin / Dji m' vôreu rassazyî / Avou on bon dinner ! / Dj' a fwin, dj' a fwin, dj' a fwin / Et dji dvén aradjeye / A n' pinser k' a mindjî. / Dj' a fwin, dj' a fwin, dj' a fwin, / Ki dj' vôreu bén mindjî / On bon côp a m' fwin !

II. Ayir å niût, por mi soper, / I m' a dné ene bele grosse makêye / So m' târtine, i gn aveut pont d' boure, / Sâf ene miete di confiteure. / Awè so l' tâve on bea boli / E del moståde e des radis / A ! mes efants, dji creve di fwin / Si dj' pôreu, dji mindjreu on pwin

III. Dimegne, dj' a wangnî å tiercé / Dj' a invité mi ome a dinner, / I m' a moenné å restaurant / Onk ki dj' n' aveu nén veyou dvant. / On a mindjî come des pidjons, / Sacwants favetes et des latons. / Mi dj' pinseu k' c' esteut itålyin, / Bén non, c' est do vedjetaryin.

Tchanson

A no mājhon, on a touwé on pourcea

- I.** A no mājhon, on a touwé on pourcea, / Diliyoula, alelouya / A no mājhon, on a touwé on pourcea, / Diliyoula, télmint k' il esteut bea (2 côps)
- II.** Avou ses orayes, on fjha des plateas / Diliyoula, alelouya / Avou ses orayes on fjha des plateas / Diliyoula, télmint k' il esteut bea (2 côps)
- III.** Avou ses iys, on a fwait deus gros mas / Diliyoula, alelouya / Avou ses iys, on a fwait deus gros mas / Diliyoula, télmint k' il esteut bea (2 côps)
- IV.** Avou s' pea, ene tchimijhe à long panaea / Diliyoula, alelouya / Avou s' pea, ene tchimijhe à long panaea / Diliyoula, télmint k' il esteut bea (2 côps)
- V.** Les ptits oxheas, c' est on djeu d' clicoteas / Diliyoula, alelouya / Les ptits oxheas, c' est on djeu d' clicoteas / Diliyoula, télmint k' il esteut bea (2 côps)
- VI.** E stindant s' cawe, on a fwait on flayea / Diliyoula, alelouya / E stindant s' cawe, on a fwait on flayea / Diliyoula, télmint k' il esteut bea (2 côps)
- VII.** Avou ses pates on a fwait des mârteas / Diliyoula, alelouya / Avou ses pates on a fwait des mârteas / Diliyoula, télmint k' il esteut bea (2 côps)
- VIII.** Di si stoumak, on a fwait on tchapea / Diliyoula, alelouya / Di si stoumak, on a fwait on tchapea / Diliyoula, télmint k' il esteut bea (2 côps)
- IX.** Ses rindjeyes d(i) dints, on nd a fwait deus rusteas / Diliyoula, alelouya / Ses rindjeyes d(i) dints, on nd a fwait deus rusteas / Diliyoula, télmint k' il esteut bea (2 côps)
- X.** Et s' pixha, on nd a fwait ene broke pol tonea / Diliyoula, alelouya / Et s' pixha, on nd a fwait ene broke pol tonea / Diliyoula, télmint k' il esteut bea (2 côps)

sitroete plake del binde di muzike « Wôrs des rays » (Woûrs dès Rayes).